

PROGRAMA FORMATIU

Ebrefolk 2017. 5é Campus de Música i Ball populars de les Terres de l'Ebre, Matarranya i Nord Valencià se centra en l'àmbit de la música, la cançó i la dansa d'arrel tradicional. Té com a marc d'actuació els Països Catalans en general, i el territori que històricament ha configurat l'antiga diòcesi de Tortosa, en particular. El Campus s'articula en tres eixos:

- **El cant (C)**
- **Ball i dansa (B)**
- **Instruments i formacions musicals (I)**

Les activitats de formació tenen com a seu la localitat de Móra d'Ebre. S'organitzen a través de tallers monogràfics que tenen lloc durant quatre jornades en diferents franges horàries:

- **10.00 h – 12.00 h**
- **12.00 h – 14.00 h**
- **18.00 h – 19.00 h**
- **19.00 h – 20.00 h**

D'aquesta manera es pretén facilitar a l'alumnat matriculat la tria del taller desitjat d'acord als seus interessos i una oferta diversa en diferents temàtiques: cant, dansa i instruments musicals.

Les activitats formatives complementàries estan plantejades com a activitats de caràcter obert a la participació ciutadana i com a difusió de les activitats del Campus. Tenen lloc a Sant Mateu del Maestrat (taller de dansa i bureo) i a Móra d'Ebre (conferència inaugural, ronda, vetlada de versadors i bureo).

TALLERS DE CANT (C):

C.1. Cançons per al ball (I i II)

Temps era temps quan la gent volia ballar i no disposava de reproductors Mp3 ni Mp4. I què feien? Treien els instruments! I si no en tenien? Molt fàcil, Cantaven! Així és que us convidem a cantar. O millor dit, volem ensenyar-vos a cantar, començant a modular la veu i aproximar-vos al món de la cançó destinada al ball. Com ho farem? Amb una proposta de cançons ben suggerents: jotes, fandangos i seguidilles de la tradició ebrenc. Aquesta serà la via que us proposem perquè conegueu aquests gèneres, els seus esquemes mètrics i els seus suports melòdics. I per acabar us farem quatre cèntims dels seus protagonistes i dels usos en el món tradicional. Cantar per somriure, per compartir i per estimar!

Professor: Victor Dolz Macià (I) i Pedro Cabrera (II)

TALLERS D'INSTRUMENTS (I)

I.1 Introducció a la guitarra tradicional (I i II)

La guitarra és un dels instruments més característics en les rondes o rondalles de corda. Volem convidar-vos a fer un viatge per la guitarra tradicional a les Terres de l'Ebre, el Matarranya i el Nord Valencià. Redescobriu la seua història, les maneres d'afinació, el xifrat i les tècniques d'interpretació com a punt de partida per a endinsar-vos en les

múltiples possibilitats que presenta l'instrument. Tot amanit amb un repertori de jotes, seguidilles i fandangos de la tradició popular de la nostra terra.

Professor: Pedro Cabrera Puche (I) i Víctor Dolz Macià (II)

I.2. Introducció al guitarró i al tiple (I i II)

Us convidem a conèixer aquests petits instruments, la seua tipologia i la seua diversitat: guitarró mascle, guitarró femella, tiple i guitarra tenor, Us farem cinc cèntims de la seua contextualització en les rondalles de la nostra zona així com aprendrem les afinacions i batuts que ens provenen de la tradició i del món acadèmic. Al capdavall tindreu l'oportunitat de gaudir de la màgia de la música de ball. Sereu protagonistes de les músiques de les jotes, els fandangos i els boleros de les Terres de l'Ebre, el Nord Valencià i el Matarranya.

Professor: Pedro Cabrera Puche (I) i Víctor Dolz Macià (II)

I.3. Introducció al violí tradicional (I i II)

El violí és una eina que participa d'una funció molt clara: fer ballar. Al taller es combinaran propostes i tècniques per a tocar els repertoris catalans amb un contingut contextual i històric. Ens endinsarem en les músiques populars de les contrades de l'antiga diòcesi de Tortosa (jota, fandango, seguidilles i boleros) Farem especial ressò en l'oralitat com a font d'aprenentatge i en la capacitat d'adquisició i improvisació melòdica que ens farà entendre el fet musical amb dinamisme. Treballarem la interpretació personal amb el so, el gest, la variació, la personalitat, les polifonies, l'ornamentació i les afinacions. Qui pot vindre? El taller està pensat per a tots aquells que compteu prèviament amb una mínima experiència amb el violí. L'aprenentatge serà a partir de l'oïda i la imitació. Us recomanem que dugueu gravadora.

Professor: Pedro Cabrera Puche

I.4. Introducció a la dolçaina tradicional (I i II)

La presència de la música de dolçaina i el tabal està íntimament lligada al calendari festiu tradicional. Un repertori heterogeni format per cercaviles, processons, dianes així com antics balls de plaça i ballets. Volem que féu una mica més vostra la música de dolçaina des d'una manera fàcil i divertida i amb l'esperit de retrobar antics sons per reviure'ls en el present i en el futur. Som-hi!!!

Professor: Sergi Masip Garcia

I.5. Pandereta tradicional (I i II)

Pandera, pandereta o pandero. Diferents noms per a un mateix instrument. Sabies que a casa nostra en formava part de les rondalles que hi havien des de les terres lleidatanes fins a l'Ebre. Tot i gaudir d'una certa popularitat en un temps a hores d'ara guadeixen de poca popularitat. És per això que us proposem un taller perquè pogueu redescobrir aquest instrument, els diferents tocs i positures i l'alegria i gatzara que transmet. Prestarem especial atenció en la tècnica i l'acompanyament rítmic per poder acompanyar-vos també del cant. Al capdavall mirarem d'enfocar-ho tot de cara a la música de ball. Unes músiques que, a hores d'ara, comencen a renàixer després d'una llarga letargia: jota, fandango, seguidilla i bolero en seran els vostres companys en aquest viatge.

Professor: Sergi Masip Garcia

I.6. Percussions per al ball: castanyetes, culleres i ferrets

Dins de la música tradicional els instruments de percussió sovint han tingut una consideració menor. Aquest taller vol reivindicar el paper de la percussió en la música de ball i fer-vos partícips en el coneixement de diversos aspectes, com ara la tipologia, les tècniques d'interpretació i l'aprenentatge de diferents tocs i fórmules rítmiques. Com ho farem? Ens farem servir de la tradició popular a fi d'amerar-nos del potencial sonor de les castanyetes, culleres i ferrets. Una invitació a la percussió per al ball que us portaran a fer ben vostres les jotes, els fandangos i els boleros de les Terres de l'Ebre.

Professor: Ferran Roca Campos i Sergi Masip Garcia

TALLERS DE BALL (B)

B.1. Fandango i jota a Menorca (I i II)

El fandango i la jota a Menorca gaudeixen d'una vitalitat que a hores d'ara va més enllà de les agrupacions folklòriques de l'illa. Iniciatives recents els han duit al carrer amb el desig d'una repopularització fora dels estàndards de la dansa folklòrica. Les coreografies i mudances tradicionals tenen evidents punts en comú amb els seus homònims de la península. Farem un tast d'aquests fandangos i jotes que es conserven a la part del ponent de Menorca, en concret a Ciutadella, localitat on trobem balladors, cantadors i sonadors provinents de la tradició popular més original.

Professor: Damià Bosch Bosch

B.2. Introducció a les mateixes del Llevant mallorquí (I i II)

Les mateixes és una de les expressions folklòriques més representatives del ball de pagés a Mallorca. Constituïdes estructuralment per dues parts; una de jota i una altra de copeos, és un ball força atractiu i és el rei de les ballades a la comarca del Llevant. Enguany farem un tastet de la mà de dos balladors experimentats, que ens mostraran els punts bàsics i les figures més singulars per començar a endinsar-nos en aquesta dansa. Rosseguetes, punts llisos i no tan llisos que faran les delícies de qualsevol ballador.

Professors: Simó Adrover Adrover i Margalida Rigo Morey

B.3. Jota i ball de plaça: Camp de Tarragona i Priorat (I i II)

La presència de la jota com a ball de plaça és una realitat a les comarques del sud de Catalunya. A partir del testimoni directe que ens aporta l'obra folklòrica del reusenc Josep Bargalló, us proposem un recorregut per conèixer una mica més la jota i el seu ritual. Balls de subhasta on els protagonistes són les coques, els mocadors, les toies o qualsevol altre element. Aprendre les estructures coreogràfiques bàsiques de la dansa i ens farem acompanyar de diferents músiques que mostren la multiplicitat de les formacions: gaita i tabal, banda de música, rondalla de corda i violí. Així mateix ens endinsarem en el coneixement de les propostes mixtificadores de la dansa escènica actual per retrobar el seu estadi més popular.

Professor: Miquel-Àngel Flores Abat

B.4. Fandango i jota al País Valencià (I i II)

Les terres de la meitat nord del País Valencià són riques en festes i tradicions on el ball popular n'és el protagonista. Els bureos o ballades públiques en són un bon exemple. Gent de diferents edats participa del ball solt on destaquen especialment les seguidilles,

les jotes i els fandangos. Tot un riquíssim patrimoni coreogràfic que es mostra viu i es reactualitza constanment. Us proposem l'aprenentatge de diferents mudances, allà en diuen "passadetes" que estan (i estaven) vigents i que trobarem en diferents localitats de la comarca de l'Alcalatén, en concret en els balladors i balladores de Lluçena del Maestrat.

Professora: Lorena Ibàñez Montins

B.5. Fandango i jota a Catalunya (I i II)

Fandangos a Catalunya? I tant!!! Diversos testimonis escrits en constaten la seua popularitat durant els segles XVIII i XIX així com la seua desaparició a principis del segle XX. Motivats per la seua recuperació hem anat més enllà i us proposem la seua reconstrucció a partir dels fandangos de l'àrea de Tortosa. Així mateix treballarem la jota del país. Us proposem un viatge que iniciarem a l'Alt Pirineu i que ens portarà pel Pla de Lleida i el Priorat fins arribar a les Terres de l'Ebre. Balls plans amb jota, Balls de plaça a tall de suite i diverses estructures coreogràfiques de la versió de rondalla, com ara el ball de tres, el ball de sis, el canó i en reng en què la jota s'expressa d'una manera esborrajada. Convidats esteu a fer aquest viatge i com diu la dita: Tant m'es jota com fandango!!!

Professor: Miquel-Àngel Flores Abat

PROFESSORAT

Simó Adrover Adrover i Margalida Rigo Morey

Fills de casa de sonadors i cantadors, de gent balladora i lligada a la festa. Des d'una edat primerenca sempre hi ha hagut una guitarra, una ximbomba o unes mamballetes que els han marcat els passos del ball del seu terror. Han vetlat els peus a bons balladors i han après les passes de les cotes o d'una mateixa ben espolsada. Hereus d'uns sons i unes tonades que de cada dia pareix que mancaven però que no consentiran que es perdin. Fa més de quinze anys que es dediquen a l'ensenyament de mateixes i instruments tradicionals. Són membres del grup És Revetlers, formació ben coneguda a Mallorca que es dedica a la música popular en general, i a la promoció de l'antic ball de pagès, en particular.

Damià Bosch Bosch

Ballador i sonador en diferents agrupacions folklòriques de Menorca. Des de ben jove s'ha dedicat a l'ensenyament del ball popular menorquí arreu les Illes Balears. Va ser soci fundador de la Federació menorquina de Grups Folklòrics (1999) de la qual en va ser coordinador. Mestre de dansa en diferents escoles de ball (Dansàneu, Es Mercadal, Ciutadella). Com a historiador amateur i autodidacte és autor de diferents articles de temàtica diversa, com ara instruments, ball i música populars i vestimenta tradicional a Menorca. En aquest darrer camp ha destacat com a organitzador de mostres divulgatives i és autor del llibre *Indumentària menorquina en el segle XVIII* (2008).

Pedro Cabrera Puche

Llicenciat en Dret. Músic, versador, cantador i ballador. És un de les figures més reixides de la música i el cant popular a la Regió de Múrcia. És fundador, impulsor i membre col·laborador de nombroses agrupacions festives, conegudes com a "cuadrillas". Ha participat en diversos enregistraments i és un dels habituals dels "Encuentros de Cuadrillas", que tenen lloc en diferents localitats de Múrcia, Almeria i Albacete al llarg de l'any.

Víctor Dolz Macià

Mestre de dolçaina i instruments de corda. Forma part de diverses associacions de música tradicional, com ara la Colla de Dolçainers i Tabaleters de Crevillent, Els Sonadors de Crevillent, el So d'Alacant, etc. És impulsor d'un projecte de recuperació del patrimoni etnomusical de Crevillent. Músic (dolçaina, tabalet, llaüt, bandúrria i guitarra) i luthier (dolçaines i altres instruments de vent).

Lorena Ibáñez Montins

La seua vinculació amb la música i la dansa tradicional és ben primerenca. Des de 1989 es vincula al grup folklòric La Perla de la Muntanya (Llucena). Des de 2005 fins el 2010 n'és la professora de ball. El 2010 entra a formar part de la Ronda de Llucena, formació dedicada a la divulgació de la música d'arrel tradicional de la comarca de l'Alcalatén. Actualment és membre de l'associació Grup de Ball Atzavara de Castelló de la Plana.

Maria Antònia Juan i Nebot

Mestra i etnomusicòloga, ha treballat en la recerca de la música i dansa tradicional catalanes focalitzant la seva anàlisi en la funció social del ball i de la dansa i també en la classificació dels instruments musicals. Ha participat en congressos i seminaris internacionals, i els seus articles i col·laboracions han vist la llum en diverses publicacions especialitzades, a nivell nacionals i internacional. Ha publicat *La festa del Roser a Vallbona d'Anoia* (1995), *El Roser de Gombren: la Dansa i el Ball Cerdà* (1998), *Cançoners del Ripollès* (1998) i *Dansa Tradicional Catalana* (2002).

Miquel-Àngel Flores Abat

Llicenciat en Filologia Catalana, professor de secundària i apassionat per la cultura popular. És membre de l'associació d'estudis etnogràfics "Grup Alacant" i d'Espai de So. Forma part del consell de redacció de la Revista Valenciana de Folclore i és autor de diferents articles de caire etnogràfic i divulgatiu. Actualment és mestre de dansa a l'Escola "Lo Canalero" de Roquetes i a diferents escoles de ball en diferents localitats del Maestrat i de les Terres de l'Ebre.

Sergi Masip Garcia

Ha estat professor de diferents instruments (sacs de gemecs, gralla i percussions) a les Aules de música tradicional a Tortosa, Barcelona i Tarragona. Fundador del projecte Espai de So i professor de música a l'Escola "Lo Canalero" de Roquetes. Ha estat col·laborador en diferents grups de música tradicional de les Terres de l'Ebre i és fundador de Riu en So i La Rondalla de Sofia de la Ribera. Músic i luthier (guitarres i guitarrons).

Ferran Roca Campos

Tècnic de Cultura de l'Ajuntament de Móra d'Ebre, ha estat professor de diferents instruments (sacs de gemecs, flabiol i tamborí, gralla i percussions), actualment porta a terme el projecte educatiu "Sons de la Terra", que vol donar a coneixer els instruments tradicionals dels Països Catalans. Ha col·laborat amb el Canal 21, en la secció "Sons de la Terra" del programa Districte 21. Ha compost diverses melodies tradicionals, com per exemple el Ball de coques de Móra d'Ebre.

Josemi Sánchez Velasco

Dolçainer, acordionista i versador. S'ha format amb els músics Joan Blasco, Xavier Richart, Cati Plana i Carles Belda. Té una trajectòria dilatada com a professor de dolçaina i tabal en diverses escoles municipals i privades, i també ha participat en conferències i taules redona sobre de música i ball tradicional. Forma part de l'equip coordinador de la Fonoteca de Materials de la Generalitat Valenciana des de l'any 1985. Ha estat col·laborador de nombrosos grups de música folk (Alimara, Urbàlia Rurana, Sonadors de la Guaita...) i ha participat en nombrosos enregistraments discogràfics. Actualment és director i fundador del MUSIT, Aula-Museu d'Instruments de Música Tradicional a Gilet (Camp de Morvedre).

FORMACIONS PARTICIPANTS

Rondalla dels Ports (Catalunya)

Agrupació de sonadors, cantadors i balladors, aplegats tots ells motivats pel gaudi de la música tradicional de les terres que envolten els Ports, un espai natural compartit per aragonesos, valencians i catalans: Parlem d'un repertori conformat per jotes, fandangos, seguidilles, boleros, balls vuitcentistes, etc. La formació respon a una rondalla o ronda on els instruments de corda i la percussió ens recorden antics ecos de la tradició musical de les Terres de l'Ebre on les rondes, els bureos i les vetlades de versadors eren protagonistes de la festa i on les músiques d'arrel prenen vida en les seues actuacions, sota un format actualitzat.

So d'Alacant (País Valencià)

Creat el 1996 amb una intenció clarament divulgativa de les músiques i balls de la tradició pagesa. El seu repertori són ballables provinents del treball de recerca etnomusical dut a terme per l'associació "Grup Alacant". El so és com es coneixen les rondalles de corda en el migjorn valencià, formacions on destaquen la força de la veu i de les tècniques interpretatives provinents de la tradició oral. Jotes, malaguenyes, fandangos i seguidilles són els protagonistes d'un repertori que ens transporta a temps passats que esdevenen present. Una proposta festiva, fresca i oberta a la participació i que evidencia la vitalitat de la música tradicional valenciana.

ALLOTJAMENT I ESPAIS

L'oferta hostalera que ofereix Móra d'Ebre (i la localitat veïna de Móra la Nova) és:

- Hostal 7 de la Ribera (21 places). Placeta de la Verge, 6. 43740 MÓRA D'EBRE. <http://www.7deribera.com/>. Tel. 977.403.426
- Hostal La Creu (35 places). Avinguda de les comarques catalanes, 75. 43740 MÓRA D'EBRE. <http://hostallacreu.com/hostal.php>. Tel. 666.213.106
- La Casa del Castell (8 places). Carrer Calvari, 2-4. 43740 MÓRA D'EBRE. Tel. 616.792.524 <http://www.casadelcastell.com>
- Ca La Maria. Carrer de la Vall, 13. 43740 MÓRA D'EBRE. Tel. 657.264.257
- River Ebro Apartaments. Passeig de l'Ebre, 7. 43740 MÓRA D'EBRE Tel. 977.402.652
- Casa Michaels. Carrer Santa Madrona, 15 43740 MÓRA D'EBRE Tel. 602.585.617

· Alberg Mas de la Coixa (56 places). Rotonda de L'Eix de L'Ebre, s/n, 43770 - MÓRA LA NOVA. Tel. 93.483.833.83.63.

· Hostal Fontdemora (60 places). Carrer major, 114. 43770 MÓRA LA NOVA. www.hostalfontdemora.com Tel. 977.400.033.

Per a aquells que ho desitgen, hi haurà possibilitat de pernoctar gratuïtament en les instal·lacions del Teatre Municipal. Us oferim servei de dutxes i màrfegues. (Les persones interessades contacteu amb Ferran 606361273)

Així mateix, l'organització del Campus ha concertat un catering diari per a professors i alumnes. En cas que estigueu interessats diàriament podreu apuntar-vos al llistat (dinar i sopar). Hi ha també l'opció de menús vegetarians i vegans inclosos a un preu especial. En començar el Campus s'informarà a l'alumnat del lloc, menú i preu específics de tots els àpats i se li oferirà la possibilitat de reservar-los.

Totes les activitats formatives es duran a terme en el Teatre Municipal La Llanterna (c/ Miquel Rojals, 1). L'alumnat inscrit en la modalitat íntegra podrà fer servir de manera gratuïta la piscina i el poliesportiu municipals de Móra d'Ebre.

INSCRIPCIONS.

Matrícula oberta (fins i tot durant la celebració del Campus)

Els tallers van destinats a qualsevol persona interessada en la cultura tradicional, tinguen o no formació prèvia. A més a més, és una activitat que també està dirigida a la formació del professorat de Primària i Secundària així com a l'alumnat universitari.

Modalitat de matriculació:

- a) Íntegra. 4 tallers o més (90 €)
- b) Parcial (per assignatures o tallers)
  - 1 taller: 50 €
  - 2 tallers: 65 €
  - 3 tallers: 75 €

Formalització de la inscripció. Empleneu la butlleta que trobareu a la pàgina web www.ebrefolk.cat i seguiu les instruccions.

PUNTS D'INFORMACIÓ TURÍSTICA:

- Ajuntament de Sant Mateu del Maestrat. Carrer de l'historiador M. Betí Bonfill, 6. Tel. 964.41.61.71

- Oficina municipal de Móra d'Ebre. Plaça de Baix, 1. Tel. 977.400.012

- Consell Comarcal de Móra d'Ebre. Plaça de Sant Roc, 1. Tel. 977.414.029